

ตำบลขุนควร

อำเภอปง จังหวัดพะเยา

ร่วมรักษ์ ดิน น้ำ ป่า เสริมสร้างชุมชนวิถีพอเพียง

สารบัญ

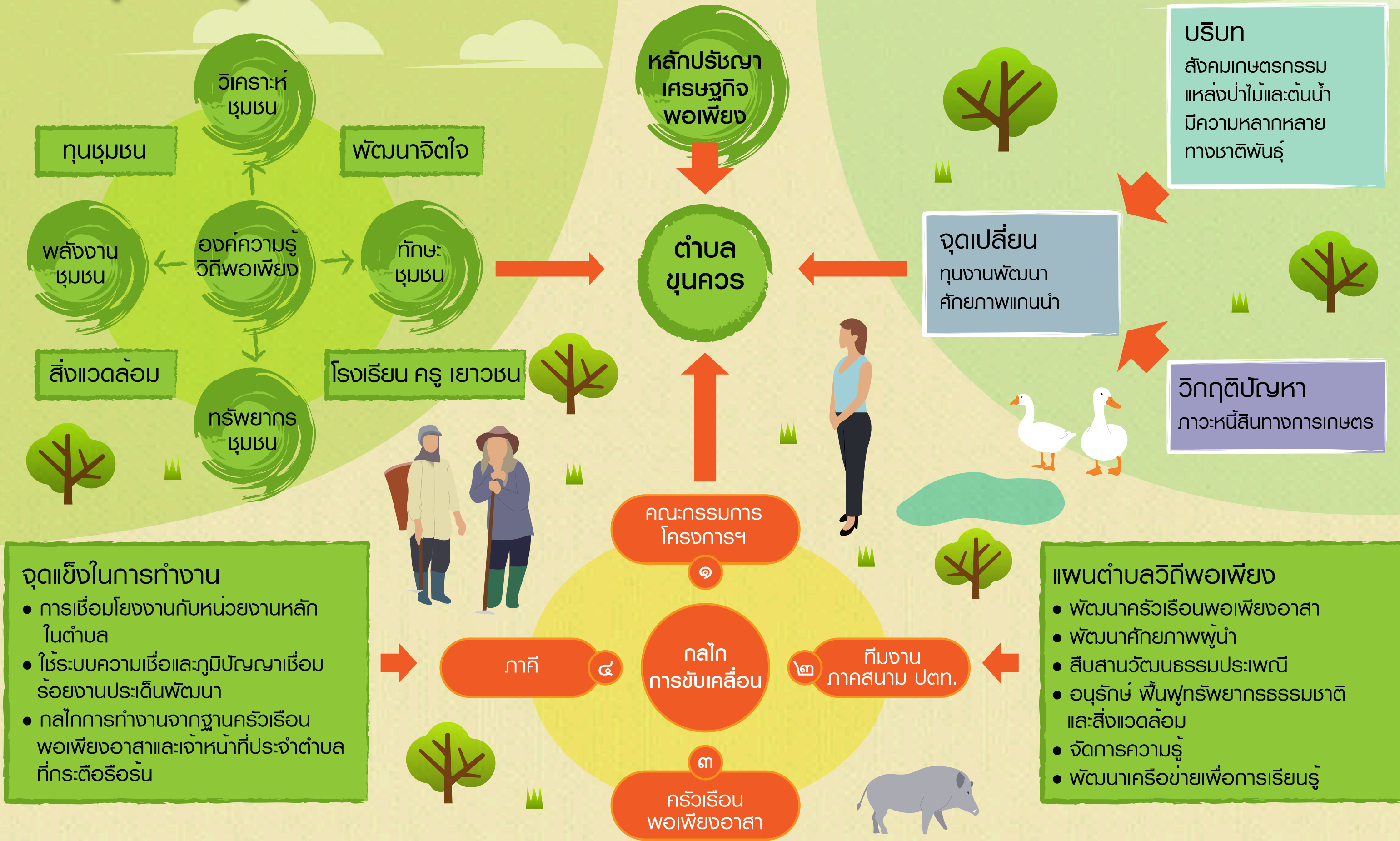
- ๐๖ สภาพแวดล้อม
- ๐๘ ความเป็นมา
- ๑๕ ก้าวเดินด้วยความปลอดภัย
- ๒๐ กลไกการขับเคลื่อน
- ๒๖ รูปธรรมความสำเร็จในพื้นที่
- ๓๘ แผนที่ความรู้
- ๔๐ ลดรายจ่าย = เพิ่มรายได้
- ๔๔ ภาคผนวก

นิยามความปลอดภัยของตำบลขุนควร

“สุขภาพดี บนวิถีพอเพียง
พึ่งพา แบ่งปัน วิเคราะห์ตนเองเป็น”

โมเดลขุนควร : สู้ความเป็นตำบลวิถีพอเพียง

สภาพแวดล้อม

ชื่อของตำบลขุนควรมาจากสภาพภูมินิเวศของตำบล โดยคำว่า "ขุน" มาจากสภาพแวดล้อมที่โอบล้อมด้วยภูเขา ส่วนคำว่า "ควร" มาจากแม่น้ำควร ตำบลขุนควร อำเภอปางงิ้ว จังหวัดพะเยา มีเนื้อที่ประมาณ ๕๘๘ ตารางกิโลเมตร หรือจำนวน ๓๖๘,๐๓๑.๒๕ ไร่ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๒ หมู่บ้าน มีประชากรประมาณ ๘,๐๐๐ คน และบางส่วนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง ภูมิประเทศส่วนใหญ่เต็มไปด้วยเนินเขาสูง ป่าไม้ ที่ราบเชิงเขา และที่ราบระหว่างหุบเขา เป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะแหล่งน้ำและป่าไม้ เหมาะสมกับการทำการเกษตร และเป็นที่อยู่อาศัย มีแม่น้ำสายสำคัญที่ไหลผ่าน ๔ สายคือ แม่น้ำควร แม่น้ำปุก แม่น้ำสาว และแม่น้ำเป้ง อันเป็นที่มาของ

ต้นน้ำยม จึงเป็นพื้นที่อนุรักษ์ต้นน้ำและรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหายากบางชนิด นอกจากนั้นยังมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้แก่ บริเวณถ้ำต่างๆ ที่มีอย่างมากมายหลายจุด

เนื่องจากในพื้นที่เขตตำบลขุนควร เป็นที่ราบลุ่มเพราะบริเวณนี้มีแม่น้ำหลายสายที่มาบรรจบกัน จึงทำให้วิถีการดำรงชีพส่วนใหญ่ของชาวบ้านในตำบลขุนควร ยังคงเน้นเรื่องการเกษตรเป็นหลัก ได้แก่ การปลูกข้าว และพืชพาณิชย์ซึ่งมีหลายประเภท อาทิ ถั่วเหลือง ยาสูบ คอกไม้กวาด ผักกาดเขียว และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น และเนื่องจากพื้นที่ยังมีป่าค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านจึงสามารถหาของป่าเพื่อบริโภคและขาย รวมไปถึงการจับปลาและสัตว์น้ำอื่นๆ อีกด้วย 💧

ความเป็นมา

ชุมชนคุณธรรมมีการก่อตั้งมานานแล้ว จากการค้นพบหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เช่น โบราณสถานและโบราณวัตถุหลายชิ้น บ่งชี้ว่า น่าจะมีการเข้ามาอยู่อาศัยของคน นับตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. ๒๔๔๕ โดยใช้ระบบเจ้าเมืองในการปกครองหลังจากนั้นได้มีการ จัดตั้งบ้านเรือนของชุมชนอย่างต่อเนื่อง จนสามารถสรุปเป็นพัฒนาการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นในตำบลได้ดังนี้

พ.ศ. ๒๔๔๕-๒๕๐๔

ยุคบุกเบิกตั้งบ้านเรือน

เริ่มมีชาวบ้านกลุ่มแรกจากบ้านน้ำปาด เมืองน่าน (นันทบุรีศรีน่าน) ย้ายเข้ามาอยู่ในพื้นที่ตำบลขุนควรร ซึ่งขณะนั้นเต็มไปด้วยป่าทึบ มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยไม้นานาชนิด เช่น สัก เต็งรัง แะ ประดู่ และ มะค่า เป็นต้น คนกลุ่มแรกที่ย้ายเข้ามานั้น ได้เปิดพื้นที่ป่าและทุ่งเพื่อทำกิน โดยเน้นไปที่ทำนาแบบพึ่งพาตนเองและพึ่งพาแหล่งอาหารจากการเก็บของป่าล่าสัตว์ และหาปลา สำหรับการคมนาคมยังคงใช้เกวียนเทียมวัว ควาย และช้างเป็นพาหนะ อีกทั้งยังมีการค้าขายกับคนต่างถิ่นด้วยวิธีการแลกเปลี่ยนสินค้าเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากชุมชนไม่สามารถผลิตเองได้

พ.ศ. ๒๕๐๕-๒๕๖๕

ยุคสัมปทานป่าไม้ในพื้นที่

ในช่วงนี้ป่าไม้ถูกสัมปทานให้กับบริษัทป่าไม้ ทำให้ไม้สักขนาดใหญ่ถูกโค่นล้มตัดไปจำนวนมาก โดยเฉพาะช่วง ๒ ปีหลังของยุค ส่งผลกระทบให้ป่าไม้และสัตว์ป่าลดจำนวนลง ชาวบ้านขุนควรรเรียกยุคนี้ว่า "ยุคล้างป่า" มีความกังวลว่าพื้นที่ต้นน้ำบริเวณขุนน้ำขามจะเกิดปัญหาและผลกระทบ จึงเกิดการรวมตัวกันของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และชาวบ้านร่วมใจกันลุกขึ้นมาต่อต้านและขัดขวาง ทำให้การสัมปทานป่าไม้ยุติลงในที่สุด

พ.ศ. ๒๕๑๖-๒๕๕๑

ยุคเปลี่ยนจากอาหาร เพื่อการบริโภคเป็นพืชเศรษฐกิจ

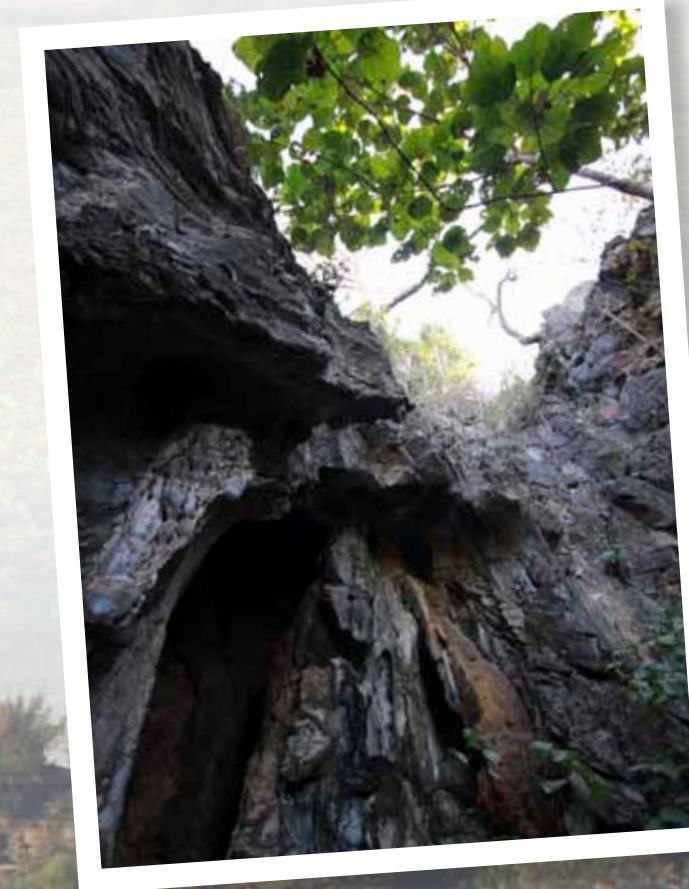
ในช่วงต้นของยุคนี้ได้มีการสู้รบระหว่างฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายคอมมิวนิสต์ในพื้นที่ ทำให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีพของชาวบ้าน ทั้งในเรื่องการทำนา การหาของป่า และล่าสัตว์ นอกจากนั้นยังมีการสร้างถนนลูกรังจากทางเกวียนเดิม ที่มีความกว้างขวางและเข้าถึงพื้นที่มากขึ้น เพื่อเปิดเป็นเส้นทางการค้าที่ขยายตัวในเวลาต่อมา

ในยุคนี้ได้มีการสนับสนุนให้กลุ่มชาติพันธุ์ม้งเข้ามาตั้งถิ่นฐานทำกินในพื้นที่ ด้วยเหตุผลทางการเมือง ที่ต้องการให้กลุ่มชาติพันธุ์หยุดการ

เคลื่อนย้ายหรือทำกินอยู่กับที่ เพื่อจะได้ไม่ไปเข้าร่วมกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ แต่ก็ส่งผลให้พื้นที่ป่าและน้ำลดลงเพราะกลุ่มชาติพันธุ์ม้งมักอยู่ในพื้นที่ป่าและพื้นที่ต้นน้ำ ที่ดำรงชีพด้วยการทำไร่หมุนเวียน (ไร่เลื่อนลอย)

สาเหตุของการลดลงของป่าที่แท้จริงไม่เพียงแต่อยู่ในรูปการเกษตรเท่านั้น หากแต่เพราะตำบลขุนควนเริ่มเปิดพื้นที่ให้กับ การเข้ามาของพืชเชิงพาณิชย์มากขึ้น จึงได้เกิดผลกระทบของปัญหาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแต่เดิมนั้นชาวบ้านจะทำการเกษตรและเลี้ยงสัตว์เพื่อการบริโภคในครัวเรือน ปลูกยาสูบเพื่อสูบ และขายเมื่อเหลือ แต่ต่อมาพืชพันธุ์พื้นเมืองบางชนิดเริ่มกลายเป็นสินค้า ประกอบกับมีธนาคารและหน่วยงานรัฐได้เข้ามาส่งเสริมให้ปลูกพืชพาณิชย์ชนิดอื่นๆ โดยเริ่มจากปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (ข้าวโพดหมู) ถั่วเหลือง และคอกไม้กวาด ชาวบ้านจึงหันมาปลูกพืชดังกล่าวมากขึ้นหมุนเวียนกับฝิ่นนา รวมทั้งกะหล่ำปลี ฝรั่ง ผักกาดเขียวกลายเป็นที่นิยมและให้รายได้ที่ดี แต่ก็ต้องเผชิญกับปัญหาดินเสื่อม เนื่องจากต้องใช้สารเคมีจำนวนมาก ทั้งปุ๋ยและยาฆ่าแมลง

มีพ่อค้าจากต่างถิ่นเริ่มเข้ามาในพื้นที่เพื่อรับซื้อและส่งเสริมให้ปลูกมากขึ้น ถนนลูกรังหลายสายจึงพัฒนาเป็นถนนลาดยางทำให้เข้าถึงพื้นที่ได้มาก การปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์กลายเป็นที่นิยมอย่างมาก เนื่องจากพ่อค้าเหล่านี้มารับซื้อและรัฐบาลประกันราคา ชาวบ้านจึงเริ่มบุกเบิกแผ้วถางป่าจำนวนมากเพื่อปลูกพืชอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะบริเวณต้นน้ำ ทำให้พื้นที่รอบข้างประสบปัญหาขาดแคลนน้ำจากการทำการเกษตรบริเวณแหล่งต้นน้ำ นอกจากนั้นพืชเศรษฐกิจต่างๆ ที่ชาวบ้านนิยมปลูกนั้น ต้องใช้เงินลงทุน จึงก่อให้เกิดปัญหาหนี้สินตามมาเช่นกัน

■ กุณตำบล

การทำไร่ข้าวโพด ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจของพื้นที่ ทำให้ชาวบ้านได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการที่พื้นที่ป่าลดน้อยลงไปเรื่อยๆ โดยมีทุนกลุ่มภาคีต่างๆ เข้ามาจับเคลื่อนงานอนุรักษ์และปกป้องพื้นที่ป่า อาทิ หน่วยงานพิทักษ์ป่า หน่วยจัดการต้นน้ำ เครือข่ายลุ่มน้ำ ที่เข้ามาช่วยจัดการปัญหาการบุกรุกป่า และจัดการเรื่องทรัพยากรป่าไม้ แต่ก็ยังไม่เกิดประสิทธิผลเท่าที่ควร เพราะมีช่องว่างและความซ้ำซ้อนในการทำงานของแต่ละหน่วยงาน ทำให้ยังไม่สามารถจัดการกับปัญหาเรื่องพื้นที่ป่าได้อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ได้กระตุ้นให้ชาวชุมชนควรมีจิตสำนึกและตระหนักในความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้ เกิดความร่วมมือร่วมใจในการดูแลรักษา เกิดการสังสมประสบการณ์เป็นทุนความรู้ในการวิเคราะห์และรู้ตัวตนในเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติต่อไป

นอกจากนี้ การผลิตพืชเชิงพาณิชย์ ต้องอาศัยปุ๋ยเคมีและสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่มีราคาสูง ในขณะที่ราคาสินค้าผลิตขึ้นอยู่กับกลไกของตลาด รวมทั้งมีภาวะอื่นๆ เช่น ค่าครองชีพที่สูงขึ้น

ตำบลขุนควรมีทุนด้านทรัพยากรป่าไม้อันอุดมสมบูรณ์ มีพื้นที่ป่าชุมชนซึ่งเกิดจากความต้องการอนุรักษ์แหล่งต้นน้ำเพื่อหล่อเลี้ยงชีวิตของคนในตำบลขุนควรร และมีการจัดการระบบประปาชุมชนจากทุนองค์ความรู้เดิม อีกทั้งยังมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ซึ่งเป็นบริเวณถ้ำต่างๆ ในพื้นที่ เพื่อการศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่า แต่ต่อมาพื้นที่ป่าที่ได้อนุรักษ์ไว้ถูกบุกรุกแผ้วถาง จากการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง และชาวบ้านในพื้นที่ที่ได้ขยายพื้นที่การเกษตรมากขึ้น อาทิ

เพื่อให้ชาวบ้านรู้จักใช้ง่าย แต่ก็มีการตื่นตัวในช่วงระยะสั้นๆ เนื่องจากไม่ได้มีการติดตามผลในการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้โครงการนี้เงียบหายไป เพียงแค่ชาวบ้านได้เริ่มรู้จักบัญชีครัวเรือนแล้วเท่านั้นซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการแก้ปัญหาที่ไม่ตรงจุด และไม่มีคามยั่งยืนในการแก้ปัญหา ทำให้ชาวบ้านควรคิดหาแนวทางที่จะพัฒนาตนเองให้หลุดพ้นจากสภาพดังกล่าว และมีศักยภาพที่จะปลดปล่อยภาระหนี้สิน ไปจนถึงมีวิถีชีวิตที่พึ่งพาตนเองได้ จนสะสมเป็นทุนในการพัฒนาของตำบลชุมชนในมิติต่างๆ ต่อไป 💧

และความไม่แน่นอนของสภาพดินฟ้าอากาศ เป็นต้น ชาวบ้านจึงต้องกู้เงินจากในและนอกระบบ ซึ่งการกู้เงินบางครั้งก็ไม่ได้นำมาใช้เพื่อการเกษตรแต่กลับนำไปใช้ฉีควัตถุประสงค์ เช่น ซื้อรถจักรยานยนต์ เพื่อการศึกษาบุตรหลาน การสร้างบ้าน ฯลฯ ทำให้เกิดภาระหนี้สินตามมา แม้จะมีธนาคารและสหกรณ์ของรัฐเข้ามาให้ความรู้ในเรื่องการทำบัญชีครัวเรือน

ก้าวเดิน ด้วยความพอเพียง

ตำบลขุนควร ได้เริ่มเข้าร่วมกับโครงการรักษ์ป่า สร้างคน ๘๔ ตำบล วิถีพอเพียง ในระยะที่ ๓ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๒ โดยได้สมัครในนามขององค์การบริหารส่วนตำบลขุนควร เพราะเห็นว่าตำบลขุนควรเป็นพื้นที่ "ต้นน้ำยม" ที่มีความผูกพันกับป่า มีทุนด้านทรัพยากรป่าที่อุดมสมบูรณ์ มีการสร้างระบบน้ำประปา ชุมชนจากองค์ความรู้เดิม โครงการฯ น่าจะช่วยต่อยอดพัฒนาในเรื่องการจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากร เหล่านี้ให้มากขึ้นได้ ทางด้านโครงการฯ นอกจากจะเล็งเห็นว่าเป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติแล้ว ยังมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำที่เข้มแข็ง และมีชาวบ้านที่มีแนวคิดในการพึ่งพาตนเอง เพื่อให้หลุดพ้นจากปัญหาภาวะ หนี้สิน โดยในระยะแรกชาวบ้านจะเข้าใจว่าโครงการฯ เป็นโครงการอนุรักษ์ป่าเท่านั้น ยังไม่ได้เข้าใจความหมาย ของโครงการในแง่ของ "เศรษฐกิจพอเพียง" ของโครงการฯ จนกระทั่งได้มีการจัดเวทีการประชุมหลายครั้ง จนเกิดความเข้าใจ 🔥

■ กลไกการขับเคลื่อน

คณะกรรมการโครงการฯ ชุดแรก จัดตั้งในปี พ.ศ.๒๕๕๒ จากแกนนำในพื้นที่ ได้แก่ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำหมู่บ้าน และตัวแทนจากแต่ละหมู่บ้าน หมู่บ้านละอย่างน้อย ๕ คน จากทั้ง ๑๒ หมู่บ้าน ในระยะหลัง อบต. ขุนควนเริ่มมีบทบาทเป็นที่ปรึกษาแทน และให้คณะกรรมการโครงการฯ ทำงานกันเองมากขึ้น คณะกรรมการโครงการฯ ทั้งหมดเน้นทำงานร่วมกัน ไม่มีการวางบทบาทที่ชัดเจน โดยเฉพาะบทบาทตามแผนงาน หรือกิจกรรมต่างๆ จึงเกิดปัญหาเรื่องบทบาทหน้าที่และโครงสร้างการทำงานขึ้น

ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๕๖ คณะกรรมการโครงการฯ จึงได้ปรับโครงสร้างใหม่ โดยได้จัดตั้งคณะอนุกรรมการขึ้น ซึ่งเป็นแกนนำทำงานหลักๆ ๖ คน จากคณะกรรมการโครงการฯ เพื่อให้เกิดความคล่องตัว และมีความชัดเจนในการทำงานมากขึ้น

การขับเคลื่อนแผนตำบลวิถีพอเพียงนั้น จะไม่สามารถทำได้เลย หากปราศจากกลไกการทำงาน และขับเคลื่อนของคณะกรรมการโครงการฯ และคณะทำงานของตำบลขุนควนที่ทำงานด้วยความสมัครใจ และเสียสละ ซึ่งคณะกรรมการโครงการฯ ทุกคนจะมีส่วนในการกำหนดนโยบายร่วมกัน อีกทั้งยังมีคณะอนุกรรมการที่ทำงานคล้ายกองเลขา และทีมปฏิบัติการของตำบล ที่ทำงานร่วมกับกลุ่มเป้าหมายสำคัญคือครัวเรือนพอเพียงอาสา และมีการเก็บข้อมูลรวมถึงการทำกิจกรรมซึ่งเป็นเครื่องมือในการปรับวิถีคิดและพฤติกรรมไปสู่ความพอเพียง ซึ่งมาจากกระบวนการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในตำบล ทำให้

เห็นเป็นตัวอย่างในด้านวิถีพอเพียง ปลูกอยู่ปลูกกิน พึ่งพาตนเองได้ จะเห็นได้ว่ากระบวนการดำเนินงานเพื่อนำพาตำบลไปสู่วิถีพอเพียงอย่างเกิดรูปธรรมความสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยการเรียนรู้บริบทชุมชน การมีเป้าหมายและความเข้าใจที่ชัดเจน สิ่งที่สำคัญคือ กระบวนการที่โครงการฯ ได้เรียนรู้ร่วมกันในตำบล ไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือต่างๆ เช่น การทำบัญชีครัวเรือน การจัดเวที การทำแผนตำบลวิถีพอเพียง ก็ล้วนแล้วแต่ทำให้เกิดรูปธรรมความสำเร็จที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของทั้งพี่น้องชาวม้งและชาวขุนควน เพื่อให้เกิดความพอเพียงอย่างยั่งยืนภายในตำบล

คณะกรรมการโครงการฯ ตำบลขุนควร

ทีมงานภาคสนาม ปตท.

การดำเนินงานโครงการฯ ตำบลขุนควร ยังมีทีมงานภาคสนาม ปตท. เป็นผู้ช่วยในการขับเคลื่อนงานเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโครงการฯ ครั้วเรือนพอเพียงอาสา โดยทำหน้าที่สนับสนุน สร้างการเรียนรู้ และสร้างความเข้าใจร่วมกับชุมชนอย่างใกล้ชิดต่อเนื่อง ดังนี้

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล เป็นบทบาทที่สำคัญและเป็นหัวใจของการเชื่อมโยงงานของโครงการฯ กับเป้าหมายของตำบล ช่วยในเรื่องวิถีคิดในการจัดการตนเองและการจัดสรรเวลาทำงาน โดยเจ้าหน้าที่จะผลักดันเปลี่ยนเรียนรู้กันเอง ทั้งในแง่การวิเคราะห์ การลงพื้นที่ การประชุม และการพูดคุยกับชุมชน เป็นผู้รวบรวมแผนตำบล ประสานงานระหว่างหมู่บ้านที่ห่างไกลกันทั้งในด้านพื้นที่และด้านสังคมวัฒนธรรม ทำงานร่วมกับกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง สร้างความเชื่อมั่นและความสนิทสนมโดยใช้วิธีการคุยแบบตัวต่อตัว เข้าหาชุมชน และทำอย่างไรก็ได้เพื่อให้ได้ใจชาวบ้าน รวมทั้งมีหน้าที่ดูแลวิถีการจัดการปัญหาในเชิงวิถีคิดตามเป้าหมายของโครงการฯ เป็นตัวตั้งต้นในการ

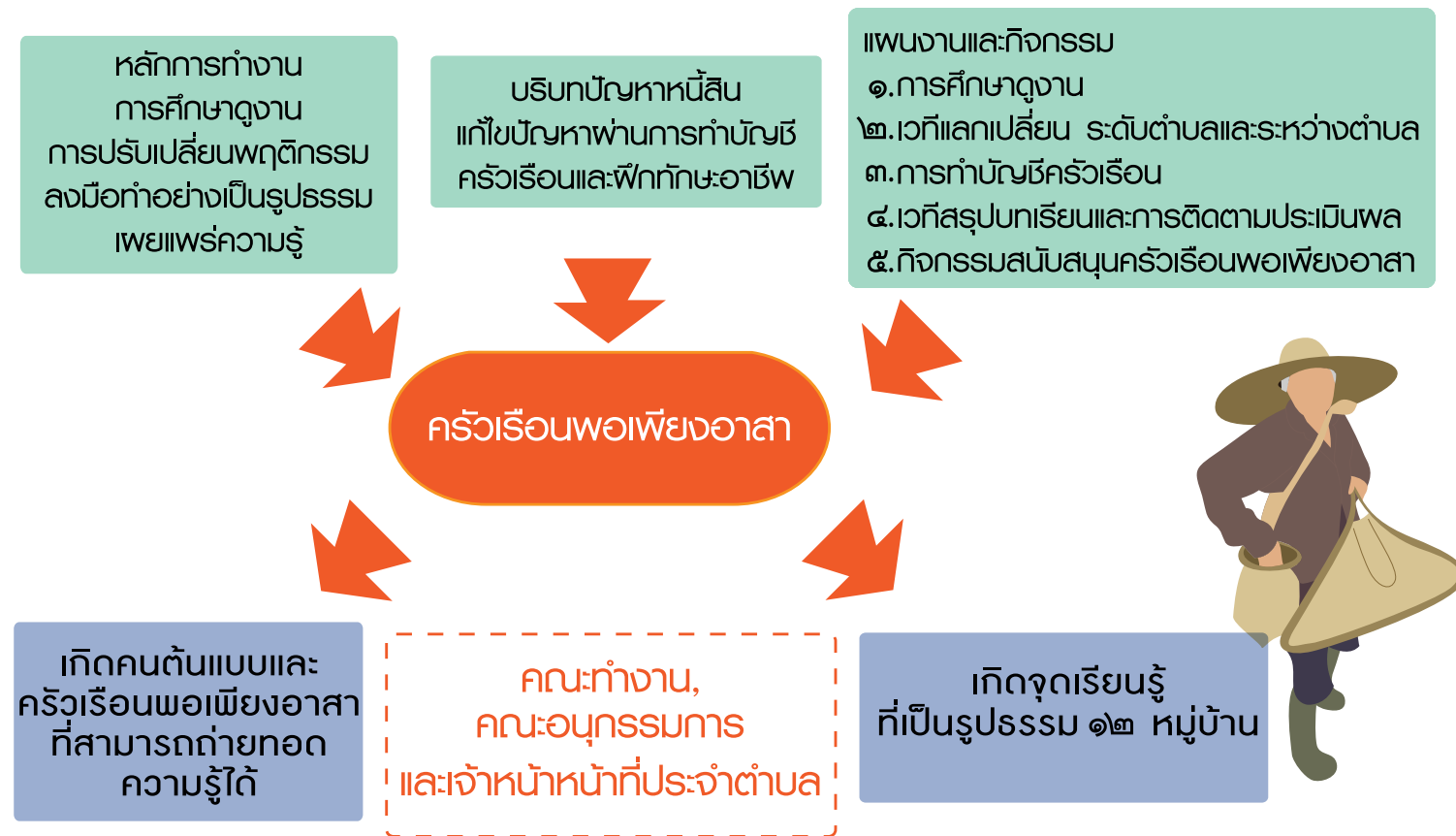
พูดคุย และใช้เป้าหมายโครงการฯ น้อมนำพระราชดำริ ไม่ใช่เงินนำหน้า เน้นงานเชิงรูปธรรม ไม่เน้นก่อสร้าง ใช้ความรู้เพื่อปรับเปลี่ยนวิถีคิดและพฤติกรรม ที่สำคัญทำหน้าที่เหมือน *"เลขานุการ"* คอยช่วยเหลือคณะทำงาน ช่วยจัดการด้านการเงินสรุปงานรายงานกิจกรรม

เจ้าหน้าที่ประจำภาค ช่วยเรื่องการจัดการ ดูแลความเรียบร้อย ความครบถ้วนของเอกสาร ให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ประจำตำบลในเรื่องการจัดเวที ทำความเข้าใจโครงการฯ ในแต่ละหมู่บ้าน สร้างกระบวนการเป็นวิทยากรของเจ้าหน้าที่ประจำตำบล โดยเรียนรู้ร่วมกันภายในโซนคือระหว่างตำบลขุนควรกับตำบลอื่น ช่วยในเรื่องวิถีคิดกระบวนการยกร่างแผนตำบล

ที่ปรึกษาภาค ช่วยเรื่องวิถีคิดในการจัดการตนเองและการจัดสรรเวลาทำงาน ทำหน้าที่ขมวดรวมเหตุการณ์ที่ผ่านมา ดูแลกระบวนการทำงานเพื่อตีกรอบให้เข้ากับยุทธศาสตร์ จูงใจให้ชาวบ้านคิดเรื่องแผนการจัดการ 💧

■ ภูมิธรรมความสำเร็จในพื้นที่ ครัวเรือนพอเพียงอาสา

ที่ผ่านมาชาวบ้านตำบลขุนควรร่างประสบกับปัญหานี้สิน และเศรษฐกิจตกต่ำจากทั้งภัยธรรมชาติ และกลไกตลาดที่ควบคุมไม่ได้ แม้จะมีหน่วยงานรัฐมาให้ความรู้เรื่องบัญชีครัวเรือน แต่ก็มีคนตื่นตัวเพียงช่วงระยะสั้น เพราะคนภายในชุมชนไม่ได้ให้ความสนใจ คิดว่าเป็นเรื่องยุ่งยาก อีกทั้งยังไม่มีใครติดตามผล แต่ก็ถือเป็นทุนเดิมที่ชุมชนได้รู้จักและคุ้นเคยกับคำว่า การทำบัญชีครัวเรือน

เมื่อชุมชนได้เข้าร่วมกับโครงการฯ จึงมีการเปิดเวทีพูดคุยในช่วงเริ่มโครงการฯ และเริ่มหนุนเสริม การทำบัญชีครัวเรือน เป้าหมายการทำงานของครัวเรือนพอเพียงอาสาตำบลขุนควรรุ่นนั้นเน้นไปที่ การพัฒนาเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ เรื่องของปากท้อง ทำให้ชาวบ้านสามารถรู้ตัวรู้ตน และปรับวิถีคิด

วิเคราะห์ตนเองและวิเคราะห์ชุมชนได้ อาสาสมัครครัวเรือนพอเพียงอาสาที่เข้าโครงการฯ จึงเริ่มจาก ทั้งที่เป็นอาสาสมัครจริงๆ และคัดเลือกให้เข้าร่วมบ้าง โควตาให้หมู่บ้านละ ๑๐ คน รวมทั้งหมด ได้ ๑๒๐ คน จาก ๑๒ หมู่บ้าน เริ่มแรกแผนงานครัวเรือนพอเพียงอาสา มีอบต. เป็นประธานคณะกรรมการ โครงการฯ ได้เกิดเวทีพูดคุย แลกเปลี่ยนหรือติดตาม ตลอดจน วิเคราะห์ถึงผลที่เกิดขึ้นระหว่าง การทำบัญชีครัวเรือน โดยมีกิจกรรมที่สนับสนุนโครงการครัวเรือนพอเพียงอาสาของชุมชน ได้แก่ การไปศึกษาดูงานเพื่อเป็นแรงบันดาลใจให้ชาวบ้านกลับมาพูดคุย และระดมความคิดเห็นใน กระบวนการทำงานกันว่าการทำอะไร เพื่อให้เกิดรูปธรรมความสำเร็จภายในตำบลและระหว่าง ตำบล โดยบางคนนำเอาความรู้มาพัฒนากลายเป็นคนต้นแบบ ครัวเรือนต้นแบบ เช่น การทำเตาเผาถ่าน เป็นต้น ซึ่งเป็นการเปิดทางให้พบกับวิถีที่พึ่งพาตนเอง ไม่สร้างหนี้ จึงกลายเป็นการ พิสูจน์ให้เห็นว่าการตลาดไม่มีผลต่อชาวบ้านควรอีกต่อไป เริ่มมีการปลูกอยู่ปลูกกิน เพราะเชื่อกันว่า "ผักสวนครัว" ไม่สมควรซื้อ สุขภาพจะดีก็อยู่ที่คนปลูก เพราะคนปลูกไม่ได้ใส่สารเคมี

หลังจากการเก็บข้อมูลเศรษฐกิจและพลังงานครัวเรือนแล้ว เริ่มมีการอบรมเชิงปฏิบัติการ เช่น การทำน้ำยาเอนกประสงค์ การทำปุ๋ยหมัก การเลี้ยงปลาในบ่อพลาสติก การเลี้ยงกบ และการเลี้ยงไก่ เป็นต้น ประกอบกับมีกิจกรรมสนับสนุนครัวเรือนพอเพียงอาสาที่เป็นกิจกรรมในฐานครัวเรือน และรายหมู่บ้าน ทั้ง ๑๒ หมู่บ้าน ได้ส่งผลให้ครัวเรือนพอเพียงอาสา สามารถพัฒนารูปแบบการดำรงชีพไปสู่ “ความพอเพียง” ได้อย่างเป็นรูปธรรมในหลายๆ เรื่อง เริ่มตั้งแต่การสร้างรายได้ การลดรายจ่าย รวมถึงลดหนี้ ฟังพาตนเอง มีการนำพินมาใช้แทนแก๊สหุงต้ม ทำปุ๋ยน้ำปุ๋ยหมัก และน้ำหมักชีวภาพ เพื่อนำมาปรับใช้ทางการเกษตร ซึ่งช่วยลดต้นทุนค่าใช้จ่าย ชาวบ้านหลายคนในตำบลที่เมื่อไปคูงานและเห็นตัวอย่างเรื่องปัญหาต้นทุนทางการเกษตร พอกลับมาถึงกับเลิกปลูกข้าวโพดซึ่งเป็นพืชหลักในพื้นที่ เพราะรู้ถึงภาระค้ำคั่นทุน จึงปรับเปลี่ยนมาปลูกพืชแบบผสมผสานแทน เริ่มส่งผล ให้ครัวเรือนภายในตำบลจึงสนใจ และหันมาเข้าร่วมกับ

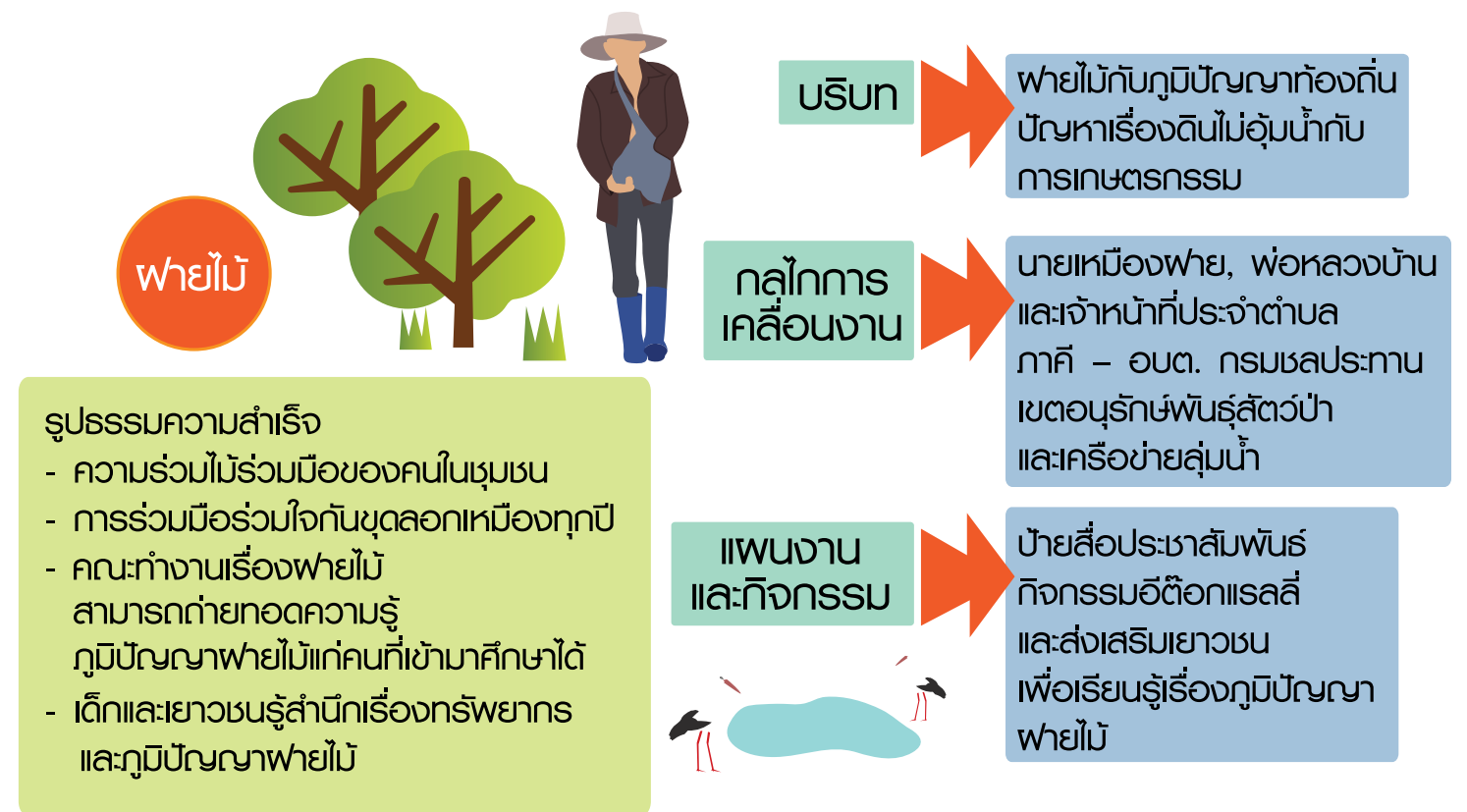
โครงการ มากขึ้น เพราะสามารถเห็นการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรมได้ในระดับหนึ่ง โดยเพิ่มจำนวนสมาชิกเป็น ๑๘๒ คน ในเวลาต่อมา

ปัจจุบัน ครัวเรือนรู้ครัวเรือนพอเพียงอาสา มีเตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร และพลังงานทางเลือกทั้งหมด ๔ จุด เกษตรผสมผสาน ๒ จุด เกษตรปลอดสาร ๓ จุด และเศรษฐกิจพอเพียง ๑ จุด ครัวบุญศรีครัวเรือน ๔ จุด อีกทั้ง มีครัวเรือนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในระดับตำบล อีก ๑ จุด ที่เน้นไปในเรื่องพลังงานทางเลือกและการเกษตรทางเลือก

ผลที่เกิดขึ้นสะท้อนให้เห็นผ่านกิจกรรมต่างๆ ซึ่งตั้งอยู่บนเป้าหมายของการมีทักษะชุมชนในการเรียนรู้ที่จะทำงานด้านวิถีพอเพียงอย่างเป็นรูปธรรม โดยคำนึงถึงพื้นฐานของตนเองเป็นหลักไม่ว่าจะเป็นการปลูกอยู่ปลูกกินกันเกือบทุกหมู่บ้าน ทำให้เห็นว่าชาวบ้านควรคำนึงถึงสภาพชีวิตที่จำเป็นต้องมีสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่ดี เพื่อดำรงอยู่ในสังคมวิถีพอเพียงได้อย่างยั่งยืน

ฝายไม้ภูมิปัญญา

ฝายไม้ถือเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องการจัดการทรัพยากรน้ำ ผ่านการวิเคราะห์ชุมชนและวิเคราะห์ตนเองของชาวบ้านชุมชน อ้นเนื่องจากเกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำ และปัญหาเรื่องดินไม่อุ้มน้ำ การกักเก็บน้ำทำได้ยาก ต้องพึ่งพิงฤดูฝนเท่านั้น ต่อมาจึงมีการร่วมคิดว่าต้องหาแหล่งน้ำ และกันเหมืองฝายสำหรับการเกษตรกรรม จึงได้มีการสำรวจเส้นทางเดินน้ำ สำรวจพื้นที่ และร่วมแรงร่วมใจกัน โดยมีโครงสร้างการดูแลฝายและระบบการจัดการน้ำ ผ่านโครงสร้างคณะกรรมการเหมืองฝายบุคคลลงส่งน้ำ ก่อนที่จะทำฝาย มีการวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางแก้ไขได้เป็นอย่างดีผ่านการทำฝายไม้ อีกทั้งยังเป็นการรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมรอบๆ เหมืองฝาย เนื่องจากฝายไม้ไม่ทำให้เกิดการทำลายระบบนิเวศ ใดๆก็ตาม

ฝายไม้ไม่เพียงแต่จัดทำขึ้นเพื่อทำการเกษตรกรรม แต่ยังมีนัยสำคัญของการสะท้อนให้เห็นระบบความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ แสดงให้เห็นผ่านการบูชาผีเหมืองฝาย และสิ่งเหนือธรรมชาติก่อนการทำเกษตรกรรม และถือเป็นการรับรู้ร่วมกันในการมีสำนึกร่วม และพัฒนาจิตใจ เพื่อดูแลฝายไม้และทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน

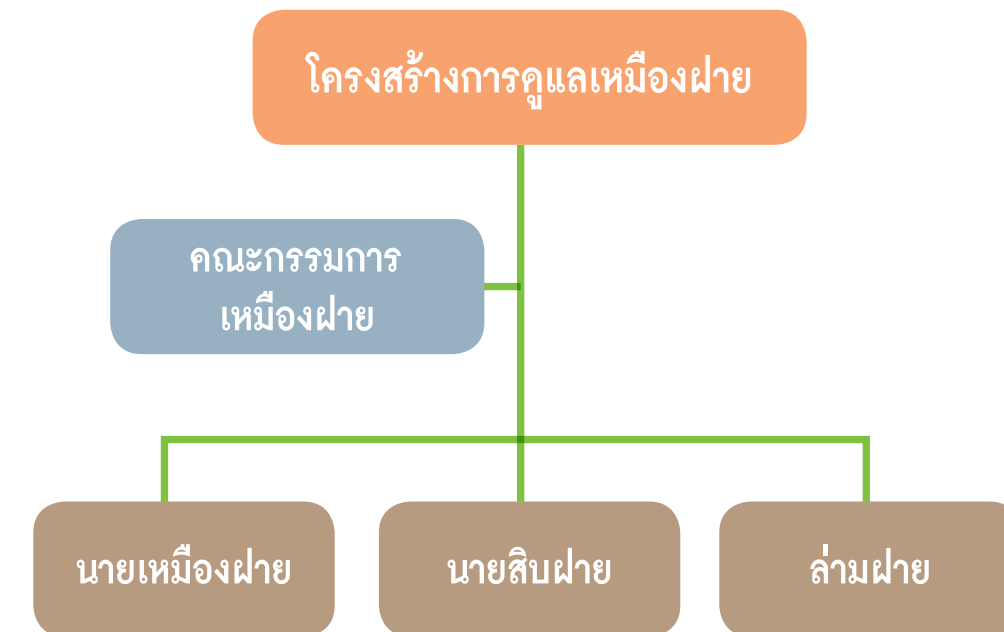
เมื่อเกิดแผนงานกิจกรรมต่างๆ และโครงการฯ เข้ามาร่วมหนุนเสริม จึงมีการต่อยอดที่ชัดเจนขึ้น โดยการเชื่อมโยงเรื่องฝายไม้กับแผนงาน ศรีมูล ลาบุตรคี ซึ่งเป็นหนึ่งในคณะกรรมการโครงการฯ เล่าว่า "ฝายไม้เป็นฝายภูมิปัญญาแต่ดั้งเดิมของคนขุนควร และเป็นการส่งเสริมทรัพยากร การรักษาฝายก็เท่ากับรักษาระบบนิเวศ จากฝายไม้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเรียนรู้ฝายโบราณ มีป้ายบอกเส้นทางและป้ายสื่อประชาสัมพันธ์ มีการทำเรื่องบวชป่าต้นน้ำประปาภูเขา อีศอกแรลลี่ ปัจจุบันที่วางแผนจะให้ ปตท. มาร่วมปลูกต้นไม้ เพื่อสร้างความร่วมมือเพื่อรักษาบริเวณต้นน้ำ เช่น ไม้ตะเคียน ไม้สัก ไม้ป่าต้นน้ำไว้ทดแทนวันข้างหน้า"

การบริหารจัดการและการดูแลฝายไม้

เมื่อมีเหมืองฝาย สิ่งที่สำคัญคือ โครงสร้างการดูแลฝายและระบบการจัดการน้ำ ผ่านโครงสร้างคณะกรรมการเหมืองฝาย มีตำแหน่งดังนี้คือ ประธานฝาย (นายเหมืองฝาย) นายสิบฝาย (ทำหน้าที่ตรวจเหมืองฝาย เวล่าน้ำแห้ง หรือ เหมืองอุคตัน) ล่ามฝาย (ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์) และมีการแต่งตั้งนายเหมืองฝาย สำหรับบ้านน้ำปุก หมู่ที่ ๑ มีพ่อหลวงดูแลเป็นหลัก

ภายใต้คณะกรรมการดูแลเหมืองฝาย มีเงินทุนที่หมุนเวียนจาก อบต.ขุนควร แต่โดยระบบการดูแลหลักๆ แล้ว กลุ่มผู้ใช้น้ำจะมีหน้าที่ดูแลร่วมกัน มีความร่วมมือกันเองภายใน

กลุ่มคณะกรรมการมองว่า "เรื่องฉุกเฉินไม่ใช่ปัญหา แต่ถ้าเอาเงินมาเป็นหลักก็จะเป็นปัญหา เพราะจะเห็นแต่เงินไม่เห็นเหมืองฝาย" ดังนั้นจึงเน้นไปที่การร่วมแรงร่วมใจ หากมีการเก็บเงินก็จะมีระบบนายฝาย (ค่าปรับ) เพื่อเอาเงินมาเลี้ยงผีในช่วงพิธีกรรม

ลำน้ำปุกอันเป็นแหล่งน้ำสำคัญที่หล่อเลี้ยงเกษตรกรและชาวบ้านในตำบลขุนควร ทำให้เห็นว่าสภาพวิถีชีวิตและการจัดการระบบน้ำเป็นสิ่งที่ควบคู่กันไปเพื่อให้สังคมเกษตรกรรมดำรงอยู่ได้เพื่อสอดคล้องกับระบบเกษตรกรรมและวิถีชีวิต น้ำเพื่ออุปโภค บริโภค ชาวบ้านขุนควรใช้ประปาภูเขา ทว่าเมื่อประชากรมีจำนวนเพิ่มขึ้น จากนั้นปีเริ่มเปลี่ยนเป็นนาปรัง เพื่อผลิตข้าวให้พอยังชีพ วิถีชีวิตชาวนา ชาวไร่ของขุนควร จึงผูกพันเหนียวแน่นกับระบบฝาย เมื่อมีประชากรเพิ่มการใช้น้ำก็เพิ่มขึ้นตามมา ดังนั้นการจัดการฝายไม้จึงต้องเคร่งครัดและทำกันทุกปี โดยมีกิจกรรม ดังนี้

- เดือนมกราคม เริ่มต้นของปีจะมีการเลี้ยงผี บูชาผีฝาย มีการอธิษฐานขอให้น้ำอย่าให้ขาด ขอให้ไม่มีน้ำท่วม เพราะพิธีกรรมดังกล่าวทำในฤดูกาลก่อนการเพาะปลูกหว่านกล้า
- เดือนเมษายน เป็นช่วงฤดูแล้ง มีการนัดเวลากันเพื่อนำไม้มารวมกัน ตัดไม้จากหัวไร่ปลายนา มารวมกันเพื่อจะใช้ทำเป็นฝายไม้
- เดือนสิงหาคม-กันยายน เป็นเดือนแห่งการเลี้ยงผีและขอบคุนผี พิธีกรรมดังกล่าวจะต้องเลี้ยงผีเจ้าหลวงก่อน แล้วจึงค่อยมาเลี้ยงผีฝาย เงื่อนไขของวันนี้คือห้ามทำงานถือเป็นวันหยุด เพราะเชื่อว่าเป็นหากมีการทำงานใดๆแล้ว จะกระทบกับเหมืองฝาย จนเกิดการชำรุดทรุดโทรม ฝายไม้ไม่คงทน

สำหรับภาคีที่ช่วยสนับสนุนหลัก คือ อบต.ขุนควร ที่ช่วยในยามคับขัน เช่น กรณีเหมืองเสียหายหรือเหมืองขาด ก็มีการมาช่วยซ่อมหรือมาช่วยขุดคั่นดูแลเหมืองให้ กรมชลประทาน มีการเก็บข้อมูลลงพื้นที่ว่ามีพื้นที่สำหรับใช้น้ำเท่าไร มีการเข้ามาสอบถามว่าชาวบ้านอยากให้ทำอะไร และมีข้อเสนอเรื่องเหมืองฝายคอนกรีต จึงเป็นโจทย์ให้ชาวบ้านได้ระดมเปรียบเทียบระหว่างฝายไม้กับสร้างฝายคอนกรีต และได้ข้อสรุปว่าหากสร้างฝายคอนกรีตจะทำให้มีปัญหาเรื่องระบบ

นิเวศ แต่แม้จะต้องเสียเวลามาซ่อมและทำใหม่ทุกๆ ปี ชาวบ้านจึงตกลงกันว่าควร
ทำฝายไม้แบบเก่า นอกจากนั้นยังมีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเข้ามาสนับสนุนงบประมาณ
เกี่ยวกับพิธีกรรมแล้ว เครือข่ายลุ่มน้ำภาคเหนือ จังหวัดพะเยา คณะอนุกรรมการลุ่มน้ำโขง
คณะกรรมการกก อิง น่าน ก็สนับสนุนเรื่องการเก็บข้อมูลของฝายไม้ในพื้นที่

รูปธรรมความสำเร็จคือ ความร่วมมือของคนในชุมชน และความหลากหลายของ
กลุ่มคนที่เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการซ่อมฝาย พิธีกรรมเลี้ยงผี และการร่วมแรง
กันขุดลอกเหมืองทุกปี นอกจากนี้คณะกรรมการโครงการฯ เรื่องฝายไม้ สามารถถ่ายทอด
ความรู้ภูมิปัญญาฝายไม้แก่คนที่เข้ามาศึกษาได้ เด็กและเยาวชนที่เข้ามาศึกษาเรียนรู้
ฝายไม้และภูมิปัญญาของบรรพบุรุษในเรื่องการจัดการน้ำ รู้สำนึกเรื่องทรัพยากรและ
ภูมิปัญญาฝายไม้ อีกทั้งยังช่วยอนุรักษ์ป่าไม้และแหล่งต้นน้ำได้เป็นอย่างดี 💧

■ แผนทึ่ควาามรู้

รายชื่อแหล่งเรียนรู้ตำบลขุนควร

จุดเรียนรู้

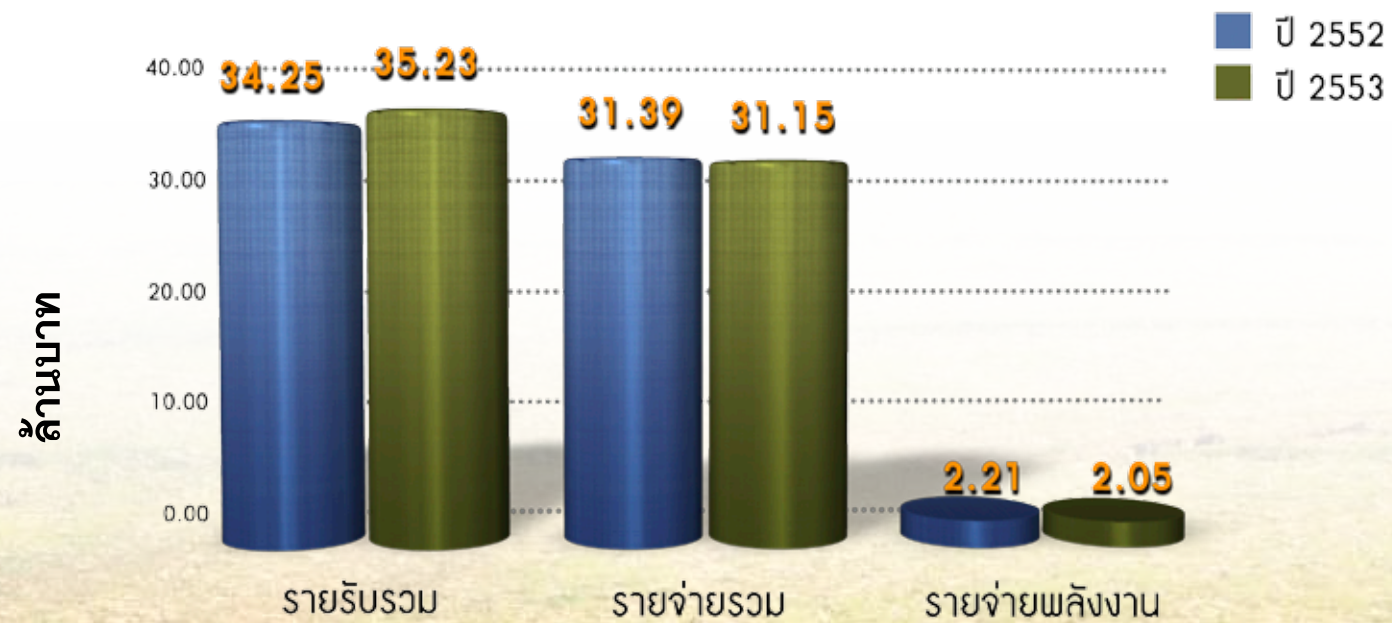
- ๑ จุดเรียนรู้กลุ่มอาชีพ : กลุ่มทำน้ายาเอนกประสงค์ และปุยหมัก
- ๒ จุดเรียนรู้กลุ่มอาชีพ : กลุ่มเฟอร์นิเจอร์ไม้
- ๓ จุดเรียนรู้การจัดการทรัพยากรป่าชุมชน : กลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน (ป่าดงแห้ง)
- ๔ จุดเรียนรู้การจัดการทรัพยากรป่าไม้ แหล่งต้นน้ำ : กลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์ป่าต้นน้ำบ้านน้ำพุ- ภูมิปัญญาผาไม้ ๑๒๐ ปี
- ๕ จุดเรียนรู้การจัดการทรัพยากรป่าไม้ แหล่งต้นน้ำ : กลุ่มผู้ใช้น้ำประปาภูเขาจำเื้อ
- ๖ จุดเรียนรู้การอนุรักษ์พันธุ์ปลาน้ำจืดเมืองบ้านน้ำแ่ง
- ๗ จุดเรียนรู้เกษตรผสมผสาน
- ๘ จุดเรียนรู้เกษตรผสมผสาน (ป่าครอบครัว)
- ๙ จุดเรียนรู้เกษตรผสมผสาน ป่าครอบครัว และเตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร
- ๑๐ จุดเรียนรู้ด้านพลังงานเตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร หมู่ที่ ๒
- ๑๑ จุดเรียนรู้ด้านพลังงานเตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร หมู่ที่ ๖
- ๑๒ จุดเรียนรู้ด้านพลังงานเตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร หมู่ที่ ๘
- ๑๓ จุดเรียนรู้ด้านพลังงานเตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร หมู่ที่ ๑๒
- ๑๔ จุดเรียนรู้ป่าชุมชนบ้านน้ำริน
- ๑๕ จุดเรียนรู้ป่าต้นน้ำบ้านน้ำแ่ง
- ๑๖ จุดเรียนรู้ผักอินทรีย์ วิธีพอเพียง
- ๑๗ จุดเรียนรู้ผู้สูงอายุอนุรักษ์ดนตรีไทย
- ๑๘ จุดเรียนรู้สุขภาพดินวิถีพอเพียง (ปลูกอยู่ปลูกกิน ึ่งตนเองในครัวเรือน)
- ๑๙ จุดเรียนรู้สุขภาพดินวิถีพอเพียง(ปลูกอยู่ปลูกกิน ึ่งตนเองในครัวเรือน)
- ๒๐ ศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมชนเผ่าบ้านแสงไทร
- ๒๑ ศูนย์เรียนรู้กลุ่มครัวเรือนอาสาพึ่งพาตนเอง ตามวิถีพอเพียง

■ ลดรายจ่าย = เพิ่มรายได้

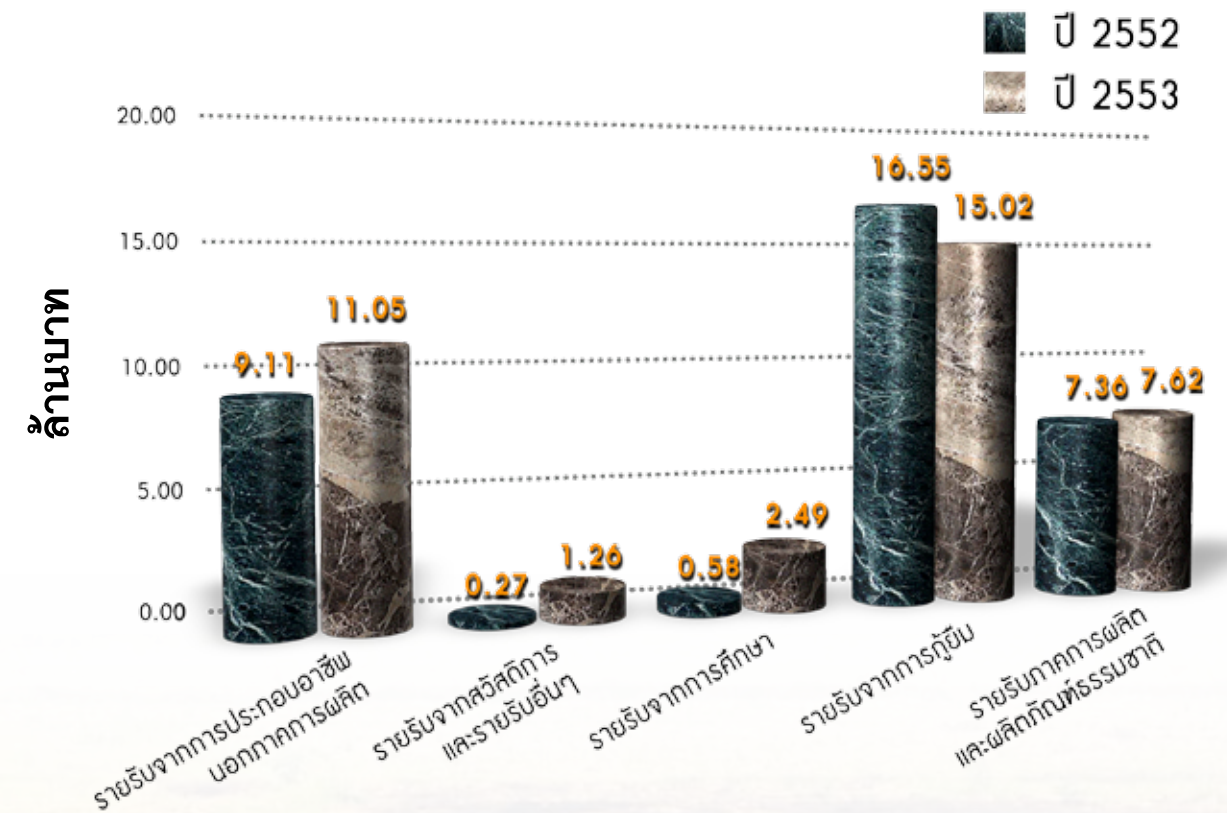
จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเศรษฐกิจและพลังงานในภาพรวมของตำบลระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓ พบว่า รายรับรวมในปี ๒๕๕๓ เพิ่มขึ้น ๐.๕๘ ล้านบาท คิดเป็น ๒% ของรายรับรวมในปี ๒๕๕๒ รายจ่ายรวมในปี ๒๕๕๓ ลดลง ๐.๒๔ ล้านบาท คิดเป็น ๑% ของรายจ่ายรวมในปี ๒๕๕๒ และรายจ่ายด้านพลังงานในปี ๒๕๕๓ ลดลง ๐.๑๖ ล้านบาท คิดเป็น ๑% ของรายจ่ายด้านพลังงานในปี ๒๕๕๒ ดังแผนภูมิที่ ๑

รายรับรวมเพิ่มขึ้น เนื่องจากรายรับภาคการผลิต การประกอบอาชีพนอกภาคการผลิต รายรับจากการศึกษา และรายรับจากสวัสดิการและรายรับอื่นๆ ดังแผนภูมิ ๒

แผนภูมิ ๑ เปรียบเทียบข้อมูลรายรับรวม รายจ่ายรวม และรายจ่ายด้านพลังงานระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓

แผนภูมิ ๒ เปรียบเทียบรายรับ ระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓

หมายเหตุ : เก็บข้อมูลจากกลุ่มครัวเรือนพอเพียงอาสาที่เข้าร่วมโครงการฯ

ปริมาณการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ที่ลดลงจากการทำกิจกรรม
ตลอดระยะเวลาที่เข้าร่วมโครงการฯ

คำนวณการลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ได้ ๘๘๕,๑๘๕ กิโลกรัม จากกิจกรรมการทำ
ปุ๋ยอินทรีย์ ปลูกต้นไม้ กิจกรรมรณรงค์การประหยัดพลังงาน พลังงานทดแทนที่ใช้แทนแก๊สหุงต้ม
การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเศษวัสดุธรรมชาติ และการคัดแยกขยะ

หน่วย : กิโลกรัม CO₂

กิจกรรม	ปริมาณ CO ₂ ที่ลดการปล่อยลง
ปลูกต้นไม้	254,587
คัดแยกขยะ	2,787
แปรรูปผลิตภัณฑ์จากเศษวัสดุธรรมชาติ	4,392
การทำปุ๋ยอินทรีย์	709,009
พลังงานทดแทนที่ใช้แทนแก๊สหุงต้ม	7,860
กิจกรรมรณรงค์การประหยัดพลังงาน	16,560
รวม	995,195

ภาคผนวก

รายชื่อคนต้นแบบ

- นางนิวัฒน์ พนาบำรุง : คนต้นแบบ เกษตรผสมผสาน
- นายชิน ใจเย็น : คนต้นแบบ การปรับเปลี่ยนวิถีคิด ปรับพฤติกรรมสู่วิถีพอเพียง
- นางปลี ลาบุตรดี : คนต้นแบบ ปลูกอยู่ปลูกกิน
- นางยทนางศักดิ์ มณีชัย : คนต้นแบบ ป่าครอบครัว
- นายสมศักดิ์ วงศ์แก้ว : คนต้นแบบ การทำบัญชีครัวเรือน ปลูกอยู่ปลูกกิน
- นายสาคร ฟองคำ : คนต้นแบบ ป่าครอบครัว

รายชื่อครัวเรือนพอเพียงอาสา

๑. นายพิณชัย ไสสิน	๒๑. นายทัศน์ ศรีนวล	๔๑. นางชนแก้ว เทพทอง	๖๑. นายเฉลิมพร จินดาประภาพร
๒. นายสมบูรณ์ ไชยมงคล	๒๒. นายพล วงศ์แก้ว	๔๒. นางชนแก้ว แสนพะวัง	๖๒. นายจาทูรงค์ นิธิเกษมสมบัติ
๓. นายศักดิ์ ไชยมงคล	๒๓. นายดวงคำ บุญมา	๔๓. นางแก้ว ปินตา	๖๓. นายไวยุทธ์ แซ่หว่าง
๔. นายผชน ศรีกันไชย	๒๔. นายบุญนาค ปินใจ	๔๔. นางกัลญา นาปริง	๖๔. นายสมศักดิ์ วิริยะส่องแสง
๕. นางสกุลรัตน์ อำมาชัย	๒๕. นายเนตร งามตา	๔๕. นายกฤษฎา ถาวดี	๖๕. นายพิเชษฐ วิริยะส่องแสง
๖. นายเจริญ ลาบุตรดี	๒๖. นางแสงคล้าย บุญมา	๔๖. นายวิโรจน์ นาปริง	๖๖. นายสาย มาคุ้ม
๗. นางอาลี ไสสิน	๒๗. นายแสงง ใจพี	๔๗. นางอำพร เมืองเขียว	๖๗. นายทัศนีย์ ยาวิละ
๘. นายศรีมูล ลาบุตรดี	๒๘. นายบุญทัน ชันธฤช	๔๘. นางพันธ์ คำปา	๖๘. นายแก้ว บุญเทพ
๙. นางสุพรรณิย์ มะลิวงศ์	๒๙. นางพงษ์สวัสดิ์ สมคิด	๔๙. นางจันทร์ ตามล	๖๙. นายวิเชียร ใจพี
๑๐. นายเลย ลือยศ	๓๐. นางมา ปิมแปง	๕๐. นางรำเพียร นันทะโชติ	๗๐. นางบานเย็น นามโชติ
๑๑. นายเกษียร ขาวงาม	๓๑. นางบัวทอง ตามล	๕๑. นายวีรชัย นิธิเกษมสมบัติ	๗๑. นายแล้ ใจกว้าง
๑๒. นางสุรวิรัตน์ รักเจริญ	๓๒. นางวรรณภา ชำนาญ	๕๒. นายวงศ์พัทธ์ นิธิเกษมสมบัติ	๗๒. นางนิวัฒน์ พนาบำรุง
๑๓. นางศุกลภัทร สุทวงศ์	๓๓. นางโสภา คาวคำ	๕๓. นายวทนะ นิธิเกษมสมบัติ	๗๓. นางแสงพิศ คำหล้า
๑๔. นางสินมา ปัญญา	๓๔. นายกิตติพงษ์ หงษ์สิบหก	๕๔. นางชวิศา จินดาประภาพร	๗๔. นางคำเจือ เทพทอง
๑๕. นางทอง ศรีกันไชย	๓๕. นางเสาวลักษณ์ ท้าวเนตร	๕๕. นายอุคร จินดาประภาพร	๗๕. นางสุพัฒน์ กาพุม
๑๖. นางสังข์ ไสสิน	๓๖. นางคำเอี้ย อุ่นรินทร์	๕๖. นายเซ้ง นิธิเกษมสมบัติ	๗๖. นางคำชน สอนยานะ
๑๗. นางศรีมา แก้วอาทะ	๓๗. นายสมศักดิ์ ตามล	๕๗. นายช่วง บำรุงผดุงกิจ	๗๗. นายส่วย ปัญจะจอม
๑๘. นางวรธิดา ลาบุตรดี	๓๘. นางปิง ชำนาญ	๕๘. นายธีรยุทธ นิธิเกษมสมบัติ	๗๘. นางพิมลวรรณ สุพรหม
๑๙. นายแต่ง สันทบ	๓๙. นางปริยาภัทร เทื่อนเพชร	๕๙. นายไพบุลย์ นิธิเกษมสมบัติ	๗๙. นายชิน ใจเย็น
๒๐. นายนิยม สุคำ	๔๐. นางกาบ หมื่นจันทร์	๖๐. นายนพคุณ แซ่หว่าง	๘๐. นายสงค์ คำงาม

๘๑. นายสะอาด บุญสม	๑๑๐. นายชัยวิทย์ วรกิจพานิชย์	๑๓๘. นางศิริพรรณ แซ่จาง	๑๖๘. นายสมคิด ยืนยง
๘๒. นายสุทิน บุญเทพ	๑๑๑. นายอิสระ วรกิจพานิชย์	๑๔๐. นายป้าง แซ่กือ	๑๖๙. นายมนัก บุญศรี
๘๓. นายหลาย นันตะภาพ	๑๑๒. นายสิงห์น้อย สุริยะผดุงชัย	๑๔๑. นางพันคำ ขาวเทิง	๑๗๐. นางบุญศรี บุญสม
๘๔. นางบัวคำ จันผา	๑๑๓. นายโชคช่วง วรกิจพานิชย์	๑๔๒. นายจำเนียร ใจเหล็ก	๑๗๑. นายปัน ยะไชย
๘๕. นางอารีย์ ราชวงศ์คำ	๑๑๔. นางอารี วรกิจพานิชย์	๑๔๓. นางพลอย สุก	๑๗๒. นางแก้ว บุญสม
๘๖. นายสมสิทธิ์ สุขใจ	๑๑๕. นายประสิทธิ์ สุริโย	๑๔๔. นางสาวณัฐญาดา บุญทา	๑๗๓. นางไหลมา ควงตา
๘๗. นางแสงหล้า คำงาม	๑๑๖. นายสมบูรณ์ ไชยวงศ์	๑๔๕. นางไหล่ บุญเทียม	๑๗๔. นายผล มะโนศิลา
๘๘. นางเย็น มณีชัย	๑๑๗. นางแสงวาน ขาวปัน	๑๔๖. นางสุรีย์ วงศ์แก้ว	๑๗๕. นางสุัญญา มะโนศิลา
๘๙. นางสุภาพร บุญชะหลี่	๑๑๘. นางคารวรรณ ชักชัยคา	๑๔๗. นางบัวบาล จินะเสน	๑๗๖. นางมอญ หล้าตัน
๙๐. นางจุ่ม เทพทอง	๑๑๙. นางจันทร์คำ มาไกล	๑๔๘. นางจันทร์เป็ง ทาเขียว	๑๗๗. นางสม อิเียวงาม
๙๑. นางชอกแก้ว บุญเทพ	๑๒๐. นางถนอม คนงาน	๑๔๙. นางจิตย์ พวงพูล	๑๗๘. นางหมาย คนล่า
๙๒. นางล้วน บุญเทพ	๑๒๑. นางจันทร์ดี อุดชีว	๑๕๐. นายฉม้ง มณีชัย	๑๗๙. นายป่วน แว่นสุวรรณ
๙๓. นายสวาท สมักรเก	๑๒๒. นางปลี ลาบุตรดี	๑๕๑. นายปัน บุญเทพ	๑๘๐. นายสาคร ฟองคำ
๙๔. นางซื่อน คำงาม	๑๒๓. นางจรรยา ใจเอื้อ	๑๕๒. นางสมพิศ คำรส	๑๘๑. นางน้อย ฟองอิน
๙๕. นางวันเพ็ญ ยอดหล้า	๑๒๔. นางไผ่ สมราย	๑๕๓. นายมานพ สุวรรณทา	๑๘๒. นายหวัง อินลา
๙๖. นางวิล ยืนยง	๑๒๕. นางประกายแก้ว งามตา	๑๕๔. นายทนต์ศักดิ์ มณีชัย	๑๘๓. นางเปรมจิต เทพทอง
๙๗. นางมาลี มณีชัย	๑๒๖. นางมาลี สุคำ	๑๕๕. นายวิน มณีชัย	๑๘๔. นายสมาน แว่นสุวรรณ
๙๘. นางสาวมาลัย แสนหลวงนาม	๑๒๗. นางประภาพรทิพย์ รุ่งเรือง	๑๕๖. นายโสรัช ทองหล่อ	๑๘๕. นายวีระพงษ์ ยั่วชวน
๙๙. นางมาลา อินทะจักร	๑๒๘. นางนิตย์ รุ่งเรือง	๑๕๗. นางค้อย ชันตา	๑๘๖. นายยุทธ มานะ
๑๐๐. นางพุม ใจเย็น	๑๒๙. นายบุญเลื่อน มีตรของ	๑๕๘. นายสนิท ปินตา	๑๘๗. นายเสาร์ แก้ววรรณนา
๑๐๑. นางฉัตรนภพร มณีไชย	๑๓๐. นายเสถียร กระทุ	๑๕๙. นางนิรินค์ เฉิน	๑๘๘. นายคำปัน คอนลาว
๑๐๒. นางซอน คำพัน	๑๓๑. นายปัน บุญเทพ	๑๖๐. นายสมศักดิ์ วงศ์แก้ว	๑๘๙. นางศรีดา สุขใจ
๑๐๓. นางบุญมี บุญทา	๑๓๒. นายสิทธิ์ สุริโย	๑๖๑. นายแต่ง สมราย	๑๙๐. นางนวล ไชยชนะ
๑๐๔. นางจันทร์ อุ่นเมือง	๑๓๓. นายสนาด อุดชีว	๑๖๒. นายเจริญ สละ	๑๙๑. นางปวีณา จันทิมา
๑๐๕. นางบัวเร็ว ชัยวัน	๑๓๔. นายบุญมา พรหมคำอ้าย	๑๖๓. นายสุมิตร พรหมมา	๑๙๒. นายสมบัติ ปินใจ
๑๐๖. นางค่อมแก้ว อภิรมย์	๑๓๕. นายทองคุณ มหาวงศ์นันท์	๑๖๔. นายล้วน ชันตา	
๑๐๗. นายชาญชัย อัศวจินดาพล	๑๓๖. นางสาวยุพภรณ์ แซ่กือ	๑๖๕. นายเจริญ กุณา	
๑๐๘. นางประหยค์ ไพฑูรย์โอภาส	๑๓๗. นางพรทิพย์ วิวัฒน์วิทยา	๑๖๖. นายจันทร์ สุขใจ	
๑๐๙. นางวะ อัศวจินดาพล	๑๓๘. นายจำลอง วิวัฒน์วิทยา	๑๖๗. นายเลี่ยน ปันแก้วน	

ทีมงานภาคสนาม ปตท.

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล	นางสาววิลาวลัย ใจเอื้อ
เจ้าหน้าที่ประจำภาค	นางสาวฐานิย์ ธาตุอินจันทร์
ที่ปรึกษาภาค	นายมงคล พนมมิตร

บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)
๕๕๕ ถนนวิภาวดีรังสิต จตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
โทร. ๖๖(๐)-๒๕๓๗-๒๐๐๐
www.pttplc.com